

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	18 Ebrill 2024
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: <p>Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys gofyniad penodol fod y Pwyllgor yn goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol y Cyngor fel rhan o'r ddyletswyddau deddfwriaethol yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 (3.4.8.10.1).</p> <p>Mae gofyn i'r Pwyllgor ystyried y diweddariadau ar waith archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau allweddol, materion sy'n achosi pryder, ymatebion rheolwyr a'r camau sydd wedi eu cymryd o ganlyniad i waith archwilio. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried crynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol fel y gofynnwyd, gan gynnwys effeithlonrwydd rheoliadau mewnol a bydd yn monitro gweithrediad camau a gytunwyd arnynt (3.4.8.10.10)</p> <p>Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni gofynion Datganiad Sefyllfa CIPFA: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu 2022, yn benodol, mewn perthynas â swyddogaeth archwilio mewnol yr awdurdod a Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus, sy'n nodi'r angen i'r prif swyddog gweithredol archwilio adrodd ar wybodaeth am gynnydd a chanlyniadau gweithgareddau archwilio (Safon 2060).</p>	

1. Rhagarweiniad

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn diweddarau'r Pwyllgor am y sefyllfa fel ag yr oedd hi ar 31 Mawrth 2024 ynghylch yr archwiliadau a gwblhawyd ers y diweddariad diwethaf ar 30 Ionawr 2024, llwyth gwaith cyfredol y gwasanaeth archwilio mewnol a'n blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr i'r tymor canol.

2. Argymhelliad

- 2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystyried:

- canlyniad y gwaith Archwilio mewnol,
- y sicrwydd a ddarparwyd ac
- ein blaenoriaethau wrth symud ymlaen.

Diweddariad Archwilio Mewol

Ebrill 2024

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf	1
Galw Gofal (Llywodraethu Partneriaeth) – Adolygiad Cyntaf	2
Archwilio TG – Rheoli Mynediad Corfforaethol	2
Adennill y Dreth Gyngor, Cyfraddau Annomestig a Dyledion Amrywiol – Adolygiad Cyntaf	3
Gweinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	3
Gwaith ar y Gweill	4
Camau Gweithredu sy'n Weddill	4
Blaenoriaethau	5
Capasiti Presennol	5
Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig	5
Blaenoriaethau Tymor Hwyl	5

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf

- Mae'r adran hon yn darparu trosolwg o adroddiadau archwilio mewnol a gwblhawyd ers y cyfarfod ym mis Rhagfyr 2023, yn cynnwys y raddfa sicrwydd gyffredinol a nifer y materion/risgiau a godwyd.
- Rydym wedi cwblhau **pedwar** darn o waith sicrwydd yn ystod y cyfnod, ac maent wedi'u crynhoi isod a cheir trafodaeth fanylach arnynt yn ddiweddarach yn yr adroddiad.

Teitl	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol
Galw Gofal (Llywodraethu Partneriaeth) – Adolygiad Cyntaf	Rhesymol	0	0	1
Archwilio TG – Rheoli Mynediad Corfforaethol	Rhesymol	0	0	5
Adennill y Dreth Gyngor, Cyfraddau Annomestig a Dyledion Amrywiol – Adolygiad Cyntaf	Cyfyngedig	0	3	4
Gweinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Cyfyngedig	0	2	4

Galw Gofal (Llywodraethu Partneriaeth) – Adolygiad Cyntaf

Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	1	Cymedrol

- Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A yw rheolwyr wedi mynd I'r afael â'r 'Materion/Risgiau' a godwyd yn ein hadroddiad a gyflwynwyd ym mis Ionawr 2023, a oedd yn darparu Sicrwydd Cyfyngedig ar lywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol o'r maes?
- Mae ein hadolygiad yn cadarnhau bod y tîm rheoli yn Galw Gofal a'r Gwasanaethau Tai wedi gwneud cynnydd da o ran cryfhau trefniadau llywodraethu yn ystod y bartneriaeth darpariaethau diogelu data, ynghyd â gwelliannau i'r strwythur llywodraethu, ac mae'r Cytundeb Adran 101 bellach yn cynnwys adran newydd sy'n sicrhau bod data'n cael ei ddiogelu yn unol â chyngor cyfreithiol. Mae Hysbysiad Preifatrwydd bellach wedi'i ddrafftio gyda mewnbwn gan gyngor cyfreithiol arbenigol ac mae ar gael i'r cyhoedd drwy wefan Galw Gofal, adolygiad a diweddariad ar yr Asesiad Effaith ar Breifatrwydd Data ac adolygiad ar gysylltiadau teleofal y Cyngor, fydd yn cael ei leihau o oddeutu chwarter yn dilyn ymgynghoriad gyda thenantiaid.
- Bydd gwaith ar y 'Materion/Risgiau' sy'n weddill ynghylch asesiad gwerth am arian ar gyfer gwasanaeth Galw Gofal, fydd yn ystyried ansawdd a chost y gwasanaeth, yn cael ei gwblhau ym mis Mehefin 2024.
- Rydym felly'n hapus bod trefniadau i reoli'r risgiau sy'n gysylltiedig â llywodraethu partneriaeth Galw Gofal wedi gwella ers ein adolygiad cyntaf, a gallwn felly godi'r lefel sicrwydd i '**Rhesymol**'. Byddwn yn parhau i fonitro'r cam sy'n weddill fel rhan o'n systemau monitro mewnlol i sicrhau ei fod yn cael ei weithredu'n llwyddiannus, ac yr ymdrinnir â'r 'Mater/Risg'.

Archwilio TG – Rheoli Mynediad Corfforaethol

Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	5	Cymedrol

- Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A oes gan y Cyngor reolyddion effeithiol ar waith i leihau'r risgiau sy'n gysylltiedig â Rheoli Mynediad Corfforaethol?
- Daeth Tîm Archwilio TG Cyngor Salford i'r casgliad fod y Cyngor wedi gweithredu mesurau grymus er mwyn rheoli risgiau sy'n gysylltiedig â mynediad i'r rhwydwaith, lleihau digwyddiadau diogelwch, cyfaddawdu data ac amharu ar fusnes. Mae Polisi Diogelwch TG yn mynd i'r afael â risgiau allweddol, ac mae dogfen gofynion technegol yn sicrhau bod caffael meddalwedd yn cyd-fynd â safonau diogelwch. Mae mynediad i'r rhwydwaith ar gyfer cynnal a chadw yn cael ei reoli drwy gyfnodau dilys a chyfyngedig ar gyfer gwerthwyr meddalwedd. Mae cyfyngiadau mynediad yn seiliedig ar swydd a gweinyddwr parth, ond mae gan y gweinyddwr parth fynediad i'r rhyngwrwyd, sy'n peri risg diogelwch posibl.
- Mae mesurau diogelwch cyfrineiriau a chyfyngiadau ar ymdrechion a fethwyd i gael mynediad yn lleihau'r tebygolrwydd o gyfaddawdu, ond mae'r broses o ail osod cyfrinair angen dull grymus ar gyfer adnabod y defnyddiwr, ac mae hynny'n peri risg posibl. Mae dulliau mynediad gwahanol ar gyfer rhaglenni a phroses osod â llaw ar gyfer MRI Enterprise yn peri heriau. Er na ddaeth yr adolygiad o hyd i ddefnyddwyr actif a oedd wedi gadael, mae absenoldeb gweithdrefnau sylfaenol ar gyfer hysbysiadau gweinyddwr yn bryder.
- Disgwylir y bydd system recriwtio ar y we newydd yn lleihau risgiau, ond mae'r ddibyniaeth ar reolwyr recriwtio ar gyfer hysbysiadau ymadawiad gweithwyr yn parhau i fod yn risg bosibl, wedi'i liniaru gan ddadactifadu cyfrifon yn awtomatig ar ôl 30 diwrnod o anweithgarwch. Er nad oes unrhyw bryderon mawr yn bodoli, amlygwyd pum mater/risg i'w ystyried gan reolwyr i wella rheolaeth mynediad y Cyngor. Yn gyffredinol, gallwn roi sicrwydd **rhesymol** o'r trefniadau llywodraethu, rheoli risg a rheoli yn y maes hwn.

Adennill y Dreth Gyngor, Cyfraddau Annomestig a Dyledion Amrywiol – Adolygiad Cyntaf

Sicrwydd Cyfyngedig	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	3	Sylweddol
	4	Cymedrol

11. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A yw rheolwyr wedi mynd i'r afael â'r 'Materion/Risgiau' a godwyd yn ein hadroddiad a gyflwynwyd ym mis Medi 2023, a oedd yn darparu Sicrwydd Cyfyngedig ar lywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol o'r maes?
12. Amlygodd yr adolygiad fod cynnydd annigonol wedi'i wneud i fynd i'r afael â'r materion a risgiau a godwyd yn ystod ein harchwiliad cyntaf, yn enwedig gwaith i wella prosesau ar gyfer adolygu ac adennill dyledion amrywiol o ganlyniad, mae nifer fawr o ddyledion heb eu datrys, gan effeithio ar wybodaeth rheoli ac atal ymdrechion i'w hadennill.
13. Er bod rhai gwelliannau wedi'u gwneud, megis adnabod gwasanaethau ar gyfer bilio, trosglwyddo cyfrifoldebau ar gyfer mathau penodol o ddyledion a chynyddu nifer y cleientiaid Teleofal sy'n talu drwy ddebyd uniongyrchol, mae heriau mawr yn bodoli o hyd.
14. Mae diffyg proses glir ar gyfer asesu ac adfer dyledion, ynghyd ag ymdrechion i alinio'r system ariannol sydd wedi'u gohirio, yn rhwystro cynnydd. Mae pryder ynghylch cywirdeb nodiadau achos system dyledwyr.
15. Yn galonogol, mae prosesau adennill statudol ar gyfer Trethi Annomestig heb eu talu wedi ailddechrau ac mae nifer o orchmynion atebolrwydd wedi'u cymeradwyo yn y llys gyda dyledion wedi'u trosglwyddo i asiantau gorfodi.
16. Er y gwaith parhaus, dim ond un o bob wyth mater sydd wedi cael sylw llawn, gan arwain at radd sicrwydd 'Cyfyngedig' barhaus. Byddwn yn parhau i fonitro i sicrhau yr ymdrinnir â'r materion a'r risgiau sy'n weddill.

Gweinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl

Sicrwydd Cyfyngedig	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	2	Sylweddol
	4	Cymedrol

17. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A oes gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar waith i weinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl yn unol â deddfwriaeth a rheoliadau perthnasol.
18. Mae ein hadolygiad wedi adnabod gwendidau mewn goruchwyllo rheolaeth, monitro perfformiad a gweinyddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl a all gyfaddawdu amcanion y Cyngor yn y maes hwn.
19. Er bod rheolyddion ar waith i sicrhau cymhwysra a phriodoldeb y grantiau, mae goruchwyllo rheolaeth yn ddiffygiol, sy'n arwain at wallau mewn prosesau talu ac adrodd ar ddata perfformio.
20. Nid yw mesurau perfformio yn cyd-fynd gyda safonau'r llywodraeth ac mae tanwario yn y gyllideb wedi'i nodi.
21. Ymhlith y gwelliannau a awgrymir mae diweddarau'r wefan, symleiddio prosesau ymgeisio, gwella'r modd y caiff cofnodion eu cadw a throsolwg rheolwyr.
22. Yn ogystal, mae materion megis methiant i adennill arian sy'n ddyledus a chofrestru GCAu yn annigonol ar y gofrestr pridiannau tir yn peri risgiau sylweddol.
23. Mae chwe mater wedi'u nodi, dau wedi'u graddio fel risgiau sylweddol, sy'n arwain at sicrwydd 'Cyfyngedig' o lywodraethu, rheoli risg, a rheolaeth yn y maes hwn. Cytunwyd ar gynllun gweithredu gyda'r rheolwyr i fynd i'r afael â'r pryderon hyn.

Gwaith ar y Gweill

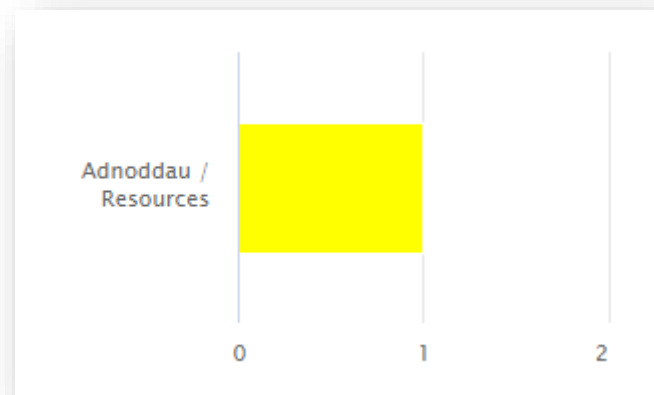
24. Mae'r gwaith canlynol ar y gweill ar hyn o bryd:

Maes	Rheswm am yr Archwiliad	Cam
Y Fenter Twyll Genedlaethol	Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025	Parhaus
Datganiadau o Ddiddordeb	Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025	Wedi gohirio
Rheoli Debyd Uniongyrchol	Strategaeth Archwilio Mewnol 2023-24	Wedi gohirio
Archwilio TG - Rheoli Cyflenwyr	Cofrestr Risg Strategol (YM3)	Adroddiad Drafft
Prosesau Incwm Swyddogaeth Cyrchfan	Ar gais y Prif Weithredwr	Gwaith Maes
Rheoli Asedau'r Cyngor	Cofrestr Risg Strategol (YM14)	Gwaith Maes
Goruchwylio Partneriaeth	Strategaeth Archwilio Mewnol 2023-24	Gwaith Maes
Archwilio - Gwasanaethau Eiddo	Cydymffurfio	Gwaith Maes
Archwilio - Gwasanaethau Tai	Cydymffurfio	Gwaith Maes
Archwilio - Gwasanaethau Tai	Cydymffurfio	Gwaith Maes
Gwydnwch ariannol - Grymuster dyfynbrisiau a chywirdeb asesiad arian wrth gefn (Adran 25 Deddf Llywodraeth Leol 2003)	Cofrestr Risg Strategol (YM1)	Gwaith sefydlu cwmpas

Camau Gweithredu sy'n Weddill

- Mae gwaith yn mynd rhagddo i gefnogi gwasanaethau i roi sylw i'r holl 'Faterion/Risgiau' a godwyd a rhoi'r holl gamau gweithredu sy'n weddill ar waith.
- Ar 31 Mawrth 2024, mae un mater/risg cymedrol angen ymdrin ag o y tu hwnt i'r dyddiad targed ac mae'n ymwneud ag adennill taliadau dyblyg.
- Mae adroddiad mwy manwl wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor sy'n cynnwys y manylion a'r cynnydd sy'n cael ei wneud i fynd i'r afael â'r holl 'Faterion/Risgiau' sy'n weddill.

Materion / Risgiau Hwyr fesul Gwasanaeth

Blaenoriaethau

Capasiti Presennol

28. Mae gennym ddwy swydd wag ar hyn o bryd, ar lefel Uwch Archwilydd, oherwydd ymddiswyddiad a secondiad tymor hir.
29. Rydym yn defnyddio'r arbedion cyllidebol o ganlyniad i'r swyddi gwag i gomisiynu cymorth allanol ychwanegol.

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig

30. Er gwaethaf y swyddi gwag, rydym wedi gwneud cynnydd da gyda'n Strategaeth Archwilio Mewnol Blyneddol ar gyfer 2023-24 a'r Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd 2022-2025.
31. Ein blaenoriaeth tymor byr yw cwblhau'r holl ofynion sicrwydd o fewn ein Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2023-24. Bydd y gwaith sydd ar waith o 31 Mawrth 2024 yn cael ei drosglwyddo i'r Strategaeth ar gyfer 2024-25.

Blaenoriaethau Tymor Hwyr

32. Mae'r Bwrdd Safonau Archwilio Mewnol Rhyngwladol (IIASB) wedi cyhoeddi [Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang](#) ar 9 Ionawr 2024, a byddant yn dod i rym yn dilyn cyfnod pontio o 1 blwyddyn. Mae'r safonau'n arwain yr arfer proffesiynol byd eang ar gyfer archwilio mewnol.
33. Mae'r Bwrdd Ymgynghori ar Safonau Archwilio Mewnol (IASAB), sy'n gosod y safonau ar gyfer sector cyhoeddus y DU, wedi dechrau ei adolygiad ar effaith y Safonau Archwilio Mewnol ar gyfer y Sector Cyhoeddus, a bydd yn datblygu cynigion ar gyfer deunydd wedi'i ddiwygio, fydd yn addas ar gyfer cyd-destun sector cyhoeddus y DU. Bydd unrhyw newidiadau dilynol i PSIAD y DU, a'u gweithrediad, yn dibynnu ar ymgynghoriad a threfniadau pontio priodol.
34. Byddwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i aelodau'r Pwyllgor am yr effaith y gallai hyn ei chael ar waith y Pwyllgor.